ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ @ ਰਾਮਾਨੁਜ ਸਿੰਘ @ ਸੇਠ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

(2020 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 150)

ਅਪ੍ਰੈਲ 22, 2022

[ਇੰਦਰਾ ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾਧੀਸ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ
ਹਿਮਾ ਕੋਹਲੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860; ਧਾਰਾਵਾਂ 324, 307 ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਾ 34 ਨਾਲ – ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ – ਜਮੀਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲੱਗੀ – ਹੋਰ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਭਾਲਾ ਅਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਤਦਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 307/34 ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ, ਜਦਕਿ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ – ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਲੀਬਾਈ ਦੀ ਬਚਾਅ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ – ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਸਸਜਿਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਕਾਰਨ ਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ – ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ ਸੀ – ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ – ਧਾਰਾ 324 ਦੇ ਤਹਿਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ/ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਨਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ – ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਾਦੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ ਸੀ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਏ ਦੇ ਕਾਰਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਮ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਲੀਬੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਦਾ

ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਮ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।[ਪੈਰਾ 16]

1.2 ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਹੱਥ ਜਾਂ ਪੈਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਪਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।[ਪੈਰਾ 17]

1.3 ਡਾਕਟਰੀ ਗਵਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ, ਇਹ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ. ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੁੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8, ਡਾਕਟਰ ਜੋ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮ (ਜ਼ਖਮੀ ਖੇਤਰ) ਉੱਤੇ ਟੈਟੂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ 6-7 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਅੱਗ [ਪੈਰਾ 18][1034-D-F]

ਡ 1.4 ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜਾ ਸੀ; ਕਿ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਬੇਝਿਝਕ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ; ਕਿ ਸਾਰੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ; ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8, ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਤੋਂ ਸਨ; ਅਤੇ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭਾਗ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ।[ਪੈਰਾ 19][1034-ਐਫ-ਐਚ]

1.5 ਸ਼ਬਦ "ਚੋਟ" ਸਿਰਫ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਪੀੜਾ, ਸੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਦੇ, ਚੋਟ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 324 ਆਈਪੀਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 20-21]

1.6 ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਪਰਿਆ,

ਅਗਿਆਤ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਦੋਨੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਸਵੈਚਛਿਕ ਚੋਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। [ਪੈਰਾ 22]

1.7 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 27 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 23]

ਨਾਰਾਇਣ ਚੇਤਰਾਮ ਚੌਧਰੀ & ਅਨ੍ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2000) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 457 : [2000] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 104 – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2000] 3 ਸਪਲ. SCR 104 ਪੈਰਾ 17 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 150 ਦਾ 2020.

ਪਟਨਾ ਦੇ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਲਾ ਵਿੱਚ 16.01.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਕ੍ਰਿ. ਅਪੀਲ (ਐਸ.ਜੇ) ਨੰਬਰ 69 ਦਾ 2007.

ਨਾਲ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 151 ਦਾ 2020.

ਮਿਸਿਜ਼ ਅੰਜਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਨੁਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਮਿਸ ਜਕਤੀਰਿਤ ਐਸ. ਜਾਦੇਜਾ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਰੰਜਨ ਰਾਜ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸਾਗਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ.

ਅਭਿਨਵ ਮੁਕਰਜੀ, ਸਾਕੇਤ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਸੰਗੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਮਿਸਿਜ਼ ਨਿਰੰਜਨਾ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਲਈ.

ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪਕਾਰ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ.

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪਟਨਾ ਦੇ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਲਾ (ਜਿਸਨੂੰ ਅੱਗੇ 'ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਲਾ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਵਿੱਚ 16.01.2018 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ (ਐਸ.ਜੇ) ਨੰਬਰ 69 ਦਾ 2007 ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 2,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਤੇ, ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਲਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 324 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਤੇ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹਨ।

2. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:-

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-6 (ਜ਼ਖਮੀ ਮੁਖਬਰ) ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਫਰਦਬੀਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਏ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ: ਹਿਮਕਰ ਦੇ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ 1999 ਦੇ 10.10.1999 ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 312 ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਥਾਣਾ ਲੱਖੀ ਸਰਾਏ, ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 323, 307 ਆਈ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27. ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਮੁਖਬਰ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6, ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਰਦਬੀਅਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਦਿਨ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 5:30 ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਉਹ 'ਕੱਚੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਕੰਧ' ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਰਸਾਤ ਕਾਰਨ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਸੀ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, ਉਸ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ, ਅਰਥਾਤ, ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਅਤੇ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਮੁਖਬਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਮੁੜ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕਾਂ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੀ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਛੇ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਬਦਮਾਸ਼ ਹਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਬੰਦੂਕ ਵਿੱਚੋਂ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖੱਬੀ ਲੱਤ 'ਚ ਵੱਜੀ ਅਤੇ ਗੋਲੀ ਉਸ ਤੋਂ ਚੱਲੀ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਵੱਜੀ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਰਛੇ ਅਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ। ਗੋਲੀਆਂ ਚੱਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਉਥੇ ਆ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਏ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਭੱਜ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਹਿਮਕਰ ਦੇ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

3.ਜਖਮੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-6 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੁੱਖ ਨਿਆਯਿਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਰਥਾਤ 12.10.1999 ਨੂੰ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ, ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ, ਖਿਲਾਫ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਬਾਕੀ ਦੋ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ 01.09.2000 ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ 16.01.2001 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

4.ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 22.12.2006 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ, ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇੱਥੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ। ਚਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਧਾਰਾ 34 ਅਧੀਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਨ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸੀ।

5 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦੋ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਦੋ ਦੋਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ (ਐਸ) ਨੰਬਰ 16 ਦੀ 2007 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ (ਐਸਜੇ) ਨੰਬਰ 69 ਦੀ 2007 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ।

6. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 16.01.2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ (ਐਸ) ਨੰਬਰ 16 ਦੀ 2007 ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

7. ਜਿਹੜੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ (ਐਸਜੇ) ਨੰਬਰ 69 ਦੀ 2007 ਇੱਥੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 5,000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ, ਜੇਕਰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਣ ਕੈਦ। ਪਰੰਤੂ, ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

8. ਅਸੀਂ ਮਿਸਜ਼ ਅੰਜਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਅਭਿਨਵ ਮੁਕਰਜੀ, ਮਿਸਟਰ ਸਾਕੇਤ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਬੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ।

9. ਮਿਸਜ਼ ਅੰਜਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮਟੀਰੀਅਲ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬੰਦੂਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੋਲੀ ਜਾਂ ਛਰਰਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਫਰਦਬਿਆਨ 10.10.1999 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸੇ ਦਿਨ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ

ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾਧੀਸ ਨੇ 12.10.1999 ਨੂੰ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਾਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਕਹਾਣੀ ਸੰਦਿਗਧ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

10. ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਬਿਆਨ ਅਭਿਯੋਗ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

11. ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁਕੌਂਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

13. **ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੇਜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 324 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਟਿਕਾਊ ਹੈ?**

14. ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਕੁੱਲ ਨੌਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਗਵਾਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਵਿਸਲੇਸ਼ਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

a) ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-2, ਬਿਦਿਆ ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ, ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

b) ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਜਨਾਰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 10.10.1999 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5:30 ਵਜੇ, ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ

ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਤੋਂ ਰਾਜਗਿਰਨਗਰੀ ਮਾਵਲੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੁਮਾਰੇ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਸਸਜੇ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਭਾਲਾ ਨਾਲ ਸਸਜੇ ਹੋਏ ਆਏ। ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਹਾਣਾ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ। ਦੂਜੀ ਗੋਲੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਰੀ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-3 ਨੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੋਲੀ ਦੇ ਜਖਮ ਕਾਰਨ, ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਖੀਸਰਾਈ ਰੈਫਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਦੀ ਕਲੀਨਿਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਰੈਫਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਦੀ ਨਿਜੀ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ।

c. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਨਵੀਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ 10.10.1999 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਬਜਰੰਗਬਲੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੰਧ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਉੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਥੋਂ ਭੱਜ ਗਏ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਸਿਰੇਨਾ ਵੱਜਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-4 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

d. ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਗੌਰੀ ਸ਼ੰਕਰ ਸਿੰਘ ਫਰਦੇ ਬਯਾਨ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹਸਤਾਖਰ ਫਰਦੇਬਯਾਨ ਉੱਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ 10.10.1999 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੋਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਦੌੜਿਆ ਅਤੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੰਦੂਕ ਸੀ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਭਾਲਾ ਅਤੇ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਉੱਤੇ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਾਂਹ ਨੂੰ ਲੱਗੀ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਪੈਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀ 6-7 ਹੱਥ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਗੋਲੀਆਂ ਇੱਕੋ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

e ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6 ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਜਖਮੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ 10.10.1999 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5:30 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੰਧ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੰਧ ਕਿਉਂ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੰਧ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਆਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਬਾਂਹ 'ਤੇ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਕਲੀਨਿਕ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚਕਾਰ 30 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੋਤੀ ਅਤੇ ਕੁਰਤਾ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।

f ਪੀ ਡਬਲਯੂ-7 ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਬਾਊਂਡਰੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਸਿੰਘ, ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਉੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਵਿਨੋਦ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਉਸਦੀ ਲੱਤ ਅਤੇ ਹੱਥ। ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ-7 ਨੇ ਕਿਹਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਘਟਨਾ

g ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8, ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਖਮੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 10.10.1999 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ ਪਰਸਲਮਾ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕੁਮਾਰ ਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਚੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ:

(I) ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਖਮ- ਲਗਭਗ 1/6" ਵਿਆਸ ਦਾ ਲੈਸਰੇਟਿਡ ਜ਼ਖਮ ਜਿਸਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਉਲਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੱਜੇ ਅੱਗੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਉੱਪਰੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਲਾਈ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2" ਦੂਰ। ਤਵਚਾ ਦਾ ਸੜਨਾ ਸੀ।

(B) ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਜ਼ਖਮ- ਲਗਭਗ ½" ਵਿਆਸ ਦਾ ਲੈਸਰੇਟਿਡ ਜ਼ਖਮ ਜਿਸਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਮੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੱਜੇ ਅੱਗੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਉੱਪਰੀ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮ A ਦੇ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ।

[(A) ਲਗਭਗ 1/6" ਵਿਆਸ ਦਾ ਲੈਸਰੇਟਿਡ ਜ਼ਖਮ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੇ ਪਾਰਸ਼ਵ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 6" ਨੀਚੇ। ਇਹ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਉਲਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।]

(B). ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਜ਼ਖਮ- ਲਗਭਗ ½" ਵਿਆਸ ਦਾ ਲੈਸਰੇਟਿਡ ਜ਼ਖਮ ਖੱਬੇ ਪੈਰ ਦੇ ਪਾਰਸ਼ਵ ਪਾਸੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮ IIA ਦੇ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ। ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਉਲਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(III) ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਛੇ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਸਾਰੇ ਜ਼ਖਮ ਅੱਗਿਆਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਹਨ।"

ਉਸਦੇ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 5 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਦਾਖਲ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਅਤੇ ਪੈਰ ਅਤੇ ਹੱਥ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

h ਪੀ ਡਬਲਯੂ-9 ਰਾਮ ਅਨੂਪ ਮਹਤੋ, ਕੇਸ ਦਾ ਆਈ.ਓ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 10.10.1999 ਨੂੰ, ਉਹ ਇਚਾਕਰਸਾਈ ਪੀ.ਐਸ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਸ਼ਿਵੇਂਦੂ ਰਾਜਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਲਿਸਾਂਪੁਰ ਬਲਾਕ ਵਿੱਚ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡੀਡਬਲਯੂ-2 ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੀ.ਡੀ.ਓ., ਇਸਲਾਂਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਐਸ.ਆਈ. ਲਖੀਸਰਾਈ (ਐਕਸ. ਏ) ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਮੂਲ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਸ਼ਿਵੇਂਦੂ ਰੰਜਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਲੀਬੀ ਦੇ ਪੁਆਇੰਟ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਬਲਾਕ ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਿਤੀ 'ਤੇ. ਡੀਡਬਲਯੂ-2 ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ B.D.0., Islampur ਦੁਆਰਾ S.I. ਲਖੀਸਰਾਏ (ਐਕਸ. ਏ.) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਸਲ ਪੱਤਰ, ਜੋ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

16 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਾਦੀ ਜਾਂਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਗਨੇਅਸਤ੍ਰ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6 ਨੂੰ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਲੀਬੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਿ ਉਹ ਇਸਲਾਮਪੁਰ ਬਲਾਕ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

17. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਹੱਥ ਜਾਂ ਪੈਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲਈ ਪਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਬਿਆਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-6 'ਤੇ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ

ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਰਾਇਣ ਚੇਤਨਰਾਮ ਚੌਧਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭੁੱਲ & Anr. ਬਨਾਮ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ 1 . ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਗਵਾਹ. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 42 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ:

"

"42. ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਛੱਡਛਾੜ ਜੋ ਮੁੱਖ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡਛਾੜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵਰਜਨ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਰਵਾਈ। ਸੱਚੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਆਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਦੇ ਕਦੇ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਧੋਖਾ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਛੱਡਛਾੜ ਮਾਮੂਲੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਗਵਾਹ ਪੀ ਡਬਲਯੂ 2 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

18 ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਹਾਇਕ ਕੀਮਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਿਊ-8, ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-6 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸੱਟ ਅਗਨਸ਼ਸਤਰ ਦੁਆਰਾ ਲੱਗੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ 6-7 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਖਮੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਟੈਟੂਇੰਗ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ।

19 ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ

i. ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ-8 ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੰਧ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ।

ii. ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ 10.10.1999 ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

iii. ਸਾਰੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਨੁਜ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਸਿੰਘ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ।

: iv ਪੀਡਬਲਿਊ-8, ਡਾ. ਹਿਮਕਰ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-8 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੱਟਾਂ ਅਗਨਸ਼ਸਤਰ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸਨ।

v ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਗੈਰ-ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭਾਗ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ।

20. ਇਹ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਚੋਟ" ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਪੀੜਾ, ਚੋਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਚੋਟ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਾਰਾ 324 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

"324. ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ—ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 334 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਜੋ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ, ਚੁਬਾਉਣ ਜਾਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਧਨ ਜੋ, ਹਮਲੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅੱਗ ਜਾਂ ਕੋਈ ਗਰਮ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਖੋਰਾਕ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਨਿਗਲਣਾ, ਜਾਂ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਦੁਆਰਾ, ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

21. ਧਾਰਾ 324 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

1. ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਗਈ, ਅਤੇ

2. ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ:

a ਸ਼ੂਟਿੰਗ, ਕੱਟਣ ਜਾਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਚਾਕੂ ਮਾਰਨਾ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ

b. ਅੱਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਰਮ ਯੰਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ

c. ਜ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ

d. ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ, ਜਾਂ

ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ,

e ਅਜਿਹੀ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਗਈ: ਈ. ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਲਣਾ, ਸਾਹ ਲੈਣਾ, ਜਾਂ ਖੂਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ,

f. ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਦੁਆਰਾ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਨ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮਿਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 324 ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

22. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਪੀਡਬਲਿਊ-8 ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-8 ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਇਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜਾਨ ਬੁੱਝ ਕੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚੋਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

23. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 324 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate